

Prostředí třídy a podmínky vytvořené pedagogem

sledovaný podnět	kritérium	vyhovuje	vyhovuje částečně	nevyhovuje
zvuková intenzita ve sledované třídě				příliš hlučné
				příliš tiché
dodržování denního rytmu ¹	vyváženost spontánních a řízených činností			převažují řízené
				převažují spontánní
	střídání různých aktivit během řízené činnosti: pohybové/ rušné – soustředěné/ klidné činnosti			převažují pohybové č. převažují soustředěné č.
	činnosti a jejich sled jsou předurčeny pouze rámcově			jsou striktně dodržovány nejdou vůbec předurčeny
uspořádání třídy s ohledem na prostor pro pohybovou improvizaci dětí (dále jen PID)	vyhovující prostor z hlediska bezpečnosti dítěte			
	přístup dětí k vybavení a potřebnému materiálu pro PID			
	vyhovující prostor z hlediska velikosti plochy pro PID – přizpůsobení dle individuální potřeby dítěte			
	vyhovující prostor s ohledem na aktivity ostatních dětí ve třídě			
uspořádání třídy s ohledem na improvizaci s hudebními nástroji (s dodržováním pravidel hry na daný nástroj) (dále jen IsHN)	vyhrazený kout / místnost pro Jahn			
	volný přístup k hudebním nástrojům			
prostor pro komunikaci dětí s učitelem mimo řízenou činnost	učitel se při volných hrách pohybuje mezi dětmi			
	učitel aktivně naslouchá ²			
	vede s dítětem empatický rozhovor ³			
prostor pro vzájemnou komunikaci a kooperaci dětí	v řízených činnostech			
	při spontánních činnostech			
dětí mají dostatečný prostor pro sebevyjádření	prostor při řešení úkolu či nové situace			
	prostor při řešení konfliktní situace			
	akceptace odlišného názoru dítěte učitelem i ostatními dětmi			
	možnost prezentace získaných dovedností			
možnost poslechu reprodukováné hudby	dostatečně dlouhá doba pro verbální vyjádření			
	vhodné materiálové vybavení třídy			
	nerušené místo / koutek			
	možnost poslechu hudby s pohybem			
dodržování hlasové hygieny při pěveckých činnostech dětí				
	<ul style="list-style-type: none"> - příprava místnosti (vyvětraná, vlhká, přiměřená teplota, tichá) 			

¹ kolektiv autorů; Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole, s.50² Kořátková, S.; Dítě a mateřská škola, s. 94³ Kořátková, S.; Dítě a mateřská škola, s.94

	kritérium	vyhovuje	vyhovuje částečně	nevyhovuje
<ul style="list-style-type: none"> - přepínání mluvního a zpěvního projevu 	mluví a zpívá přiměřeně dlouhou dobu			
	mluví a zpívá v přiměřené zvukové intenzitě (hlasitost)			
<ul style="list-style-type: none"> - zpěv v přirozené hlasové poloze 	písně v rozsahu odpovídajícím vývojovému stupni dítěte			
	pedagog zná vývojový hudební stupeň dítěte			
<ul style="list-style-type: none"> - zpěv při únavě svalů 	děti nezpívají při namáhavé motorické činnosti			
	děti nezpívají bezprostředně po namáhavé motorické činnosti			
<ul style="list-style-type: none"> - dlouhodobý zpěv 	střídání skupinového a sólového zpěvu			
	střídání zpěvu s jinou činností			
	písně přiměřeně dlouhé			
<ul style="list-style-type: none"> - zpěv při hlasové indispozici 	děti při nachlazení nezpívají			
	děti nezpívají po úraze, operaci v oblasti krku a hlasivek			
<ul style="list-style-type: none"> - duševní pohoda 	zpěv doprovází klidná atmosféra			
	pěvecký výkon dětí není kritizovaný			
	děti zpívají z vnitřní motivace			
	pěvecký výkon dětí není vzájemně srovnáván			
hudební výchova prostupuje všemi 5 základními oblastmi předškolního vzdělávání	dítě a jeho tělo			
	dítě a jeho psychika			
	dítě a ten druhý			
	dítě a společnost			
	dítě a svět			

Příloha č. 2

Pomůcky ve třídě

Bereme v úvahu používání pomůcek a předmětů dětmi za podmínky, že děti znají pravidla pro manipulaci s uvedenou pomůckou.

Tabulka instrumentálních nástrojů, které by měly být ve třídě za účelem respektování hudebních vývojových specifik byla sestavena podle Zezuly a Janovské⁴.

Pomůcky a předměty zaměřené na respektování rozvoje sluchového analyzátoru byly stanoveny podle alternativní pedagogiky Montessori jejich praktických a smyslových činností⁵.

TV pomůcky byly sestaveny podle metodiky Jukličkové - Krestovské⁶. Pomůcky k obohacení pohybové taneční improvizace byly sestaveny podle Berdychové⁷.

Didaktické vybavení tříd bylo sledováno podle metodiky Zezuly a Jankovské⁸.

pomůcka	ano - volně k dispozici	ano - pouze při řízených činnostech	výjimečně při řízených činnostech	nejsou ve třídě
hudební nástroje:				
• hůlky				
• bubínek				
• tamburína				
• tamburína				
• triangel				
• chřestidlo				

⁴ Zezula, J.; Janovská, O.; Hudební výchova v mateřské škole, s. 149 - 150

⁵ Montessori, M.: Tajuplné dětství;

⁶ Jukličková-Krestovská, Z. a kolektiv: Pohybové hry předškolního věku; 1987, s. 299-301

⁷ Berdychová, J.: Rytmičká gymnastika pro děti; 1973

⁸ Zezula, J.; Janovská, O. ; Hudební výchova v mateřské škole, s. 178

• činel (hraný paličkou)				
• prstové činelky				
• rolničky				
• zvonek				
• dřevěný blok				
• tympány				
• cinkalo				
• zvonkohra				
• metalofon				
• xylofon				
• piano				
• elektronické varhany				
jiné hudební nástroje:				
přírodniny určené ke zvukové manipulaci:	ano - volně k dispozici	ano - pouze při řízených činnostech	výjimečně při řízených činnostech	nejsou ve třídě
• voda				
• písek				
• kameny				
• dřevo				
• kaštiny				
• listy				
• mušle				
• rýže				
• obilniny				
• luštěniny				
• ořechy				
• jiné přírodniny				
sluchové pexeso				
hračky prodlužující výdech				
zvuková manipulace s předměty :				
• korálky				
• kostky				
• kovové předměty				
• jiné předměty				
zvukové hračky	rušivé			
	nerušivé			
TV nářadí:	ano - volně k dispozici	ano - pouze při řízených činnostech	výjimečně při řízených činnostech	nejsou ve třídě
• žíněnky nebo podložky				
• lavičky				
• žebřík				
• balanční plochy				
• velké molitanové kostky různých tvarů (překážky)				
• houpačka nebo lano				
• kresby na podlaze (předkreslené koberce)				
• drobné náčiní (míčky, švihadla, obruče, overbaly.)				
pomůcky, náčiní k obohacení pohybové improvizace:	ano - volně k dispozici	ano - pouze při řízených činnostech	výjimečně při řízených činnostech	nejsou ve třídě
stužky				
šátky				

různé druhy látek (záclony, odstřížky)				
jiné pomůcky a náčiní:				
výtvarné pomůcky ⁹				
	ano, odpovídají vývojovému stupni dětí ano,ale	neodpovídají vývojovému stupni dětí	nedostačující množství	nejsou ve třídě
didaktické obrázky nástrojů				
obrázky k písním				
CD s písněmi	lidovými			
	umělými			
CD se zvuky				
CD s instrumentálními skladbami				
hry na počítači				
hudební DVD				

Příloha č.3

Kompetence pedagoga předškolního věku se zaměřením na respektování hudebních vývojových specifík dítěte předškolního věku.

Hudební kompetence byly stanoveny podle Zezuly a Janovské¹⁰. Kompetence nedirektivního a na osobnost orientovaného přístupu pedagoga byly stanoveny podle Kořátkové¹¹. Osobnostní kompetence pedagoga byly stanoveny podle Heluse, který je nazval pedagogickými ctnostmi.¹²

Hudební kompetence pedagoga ¹³ :	kritérium	splňuje dané kritérium	splňuje dané kritérium s drobnými nedostatky	nesplňuje dané kritérium
• hra na hudební nástroje	hra na piano nebo jiný hudební nástroj			
	ovládat hru na dětské hudební nástroje			
	improvizace jednoduchého hudebního doprovodu			
	improvizace jednoduché přede hry, mezihry, dohry			
	transponování písně			
• kultivovaný pěvecký projev	intonačně obtížný úsek písně pohoťově podepřít na nástroji			
	s výrazem, mimikou			
	správná výslovnost			
• dovednost elementární vokální improvizace	jako motivace v ostatních výchovných složkách			
	melodizace slov, sousloví			
• organizovat a vést hudební činnosti	rytmizace a melodizace jednoduchých veršů			
	ovládání potřebných dirigentských úkonů			
	taneční příprava			

⁹Umožňují tvořivost dětí v důsledku hudební činnosti

¹⁰ Zezula,J.; Janovská, O.: Hudební výchova v mateřské škole, s.43

¹¹ Kořátková, S.: Dítě a mateřská škola, s.92-93

¹² Helus, Z.: Dítě v osobnostním pojetí, s.222

¹³ Podle uvedených praktických dovedností Zezulou a Janovskou, Hudební výchova v mateřské škole, s.43

	znát a aplikovat rozmanité metody a formy hudebně výchovné. práce s dětmi			
	průpravná cvičení před pěveckou činností			
	přípravná cvičení před pěveckou činností			
	ovládat dostatečné množství poslechových skladeb a hudebně pohybových her			
• pozitivní hlasový vzor pedagoga	hlas je přiměřené zvukové intenzity			
	hlas je bez akcentu			
	hlas je emočně zbarvený			
kompetence nedirektivního a na osobnost orientovaného přístupu¹⁴				
• akceptace ¹⁵	přijetí dítěte a jeho rodičů bez podmínek			
	nekritické postoje k dětem a jejich rodině			
	kommunikace bez odsuzování a hodnocení			
• empatie ¹⁶	pedagog dává najevo pochopení a citovou blízkost			
	vnímá emoce dětí			
	slovně vnímané citové rozpoložení označuje			
• autenticita ¹⁷	pedagog je transparentní (čitelný)			
	nic nepředstírá			
pedagogické čtnosti¹⁸				
pedagogická láska ¹⁹	dítě má pocit, že je pro pedagoga jedinečné			
	se zájmem napomáhá dítěti hledat řešení, východiska			
	dává najevo možnost nápravy			
	se zájmem diskutuje s dítětem o jeho budoucnosti			
pedagogická moudrost ²⁰	řeší vzniklé situace bez předsudků			
	překonává rutinní praktikcizmus			
	posuzuje okolnosti jako jedinečné			
pedagogická odvaha ²¹	vlastní vize pedagogicky výchovného procesu			
	pedagog uskutečňuje výchovu dětí bez ohledu na institucionální normy			
	je otevřený novým vědeckým poznatkům a zkušenostem inovativní praxe			

¹⁴ Kořátková,S.; Dítě a mateřská škola; s.93

¹⁵ Přijetí dítěte s porozuměním a bez podmínek., Kořátková,S.; Dítě a mateřská škola; s.92

¹⁶ „Porozumění druhému člověku prostřednictvím komplexního i detailního vnímání jeho stavu a rozpoložení.“ Kořátková,S.; Dítě a mateřská škola; s.92

¹⁷ Pedagog je transparentní - „čitelný ve svých projevech.“ Kořátková,S.; Dítě a mateřská škola; s.93

¹⁸ Helus,Z.: Dítě v osobnostním pojetí,s.222

¹⁹ Je to projev citu učitele k dítěti, který napomáhá dítěti kultivovat jeho vlastní cit.

²⁰ Učitel s oporou o vědecké poznání, praktické zkušenosti a kvalifikovanou reflexi, usiluje o porozumění a pochopení dané konstelaci okolností.

²¹ Je to odhodlání obhajovat právo dítěte a vyžadovat pro něj patřičné podmínky.

Příloha č.4

Dotazník pro učitelky mateřských škol.

Vážené paní učitelky, obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku. Bude použit výhradně pro účely diplomové práce, v níž se zabývám problematikou respektování vývojových specifik dětí předškolního věku v současné mateřské škole, se zaměřením na hudební vývojová specifika předškolního dítěte.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Romana Píchová, studentka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Orientační údaje o pedagogovi:

Věk: .....

Dosažené vzdělání v oboru: .....

Délka praxe: .....

Na jaká hudební vývojová specifika předškolního dítěte si vzpomenete:

Jaké metody a formy práce využíváte k respektování hudebních vývojových specifik předškolního dítěte:

Co podle Vás přináší hudební chvíle dětem:

Zaškrtněte, prosím, co a jakému procentu dětí přináší hudební chvíle.

	100%	50%	10%	0%
radost a emocionální uspokojení				
pohybové vyžití				
pocit sounáležitosti se skupinou				
posílení sebevědomí				
rozvíjení smyslového vnímání				
zlepšení řečových dovedností				
zlepšení motorických dovedností				
motivují děti pro další činnost				
opakování hudební chvíle během dne na popud dětí				
nezajímají děti				
jsou pro děti stresující				
odmítají je				
podněcují k destruktivní činnosti				

Jaké pociťujete změny v kolektivu dětí bezprostředně po hudební činnosti:

(můžete zaškrtnout více variant)

1. radostné emocionální vyladění skupiny
2. větší soulad mezi žáky
3. včlenění neoblíbených dětí do skupiny
4. zlepšení vzájemných vztahů mezi dětmi, vznik nových kamarádkých vztahů
5. žádné změny nepociťuji
6. vyčlenění neoblíbených dětí z kolektivu
7. zhoršení kázně skupiny dětí
8. jiné varianty:

